समन्वितः । एवं संवत्सरे पूर्णे कृत्वा वै काञ्चनं रथम् । सप्तभिर्वाजिभिर्युक्तं नानारत्नोपशोभितम् । आदित्यप्रतिमं मध्ये शुद्धस्फटिकां कृतां शुभाम् । रत्नैरलङ्कृतां कृत्वा हेमपद्मोपरिस्थिताम् । तस्मिन् रथवरे कृत्वा सारथिं चाग्रतः स्थितम् । दृतं द्वादशभिर्विप्रैः क्रमान्मासाधिपात्मभिः । सर्वकल्पप्रमाचार्यं पूजयित्वा रथाग्रतः" । मासाधिपाः प्रतिमासोक्ताः सूर्याः । अतस्तद्भक्तिभावितैर्द्वादशभिर्विप्रैर्दृतमाचार्यं पूजयेदित्यर्थः ।

विद्याप्रतिपद्व्रतं मत्स्यपु० "अथ त्वं प्रतिपत्कृत्यं शृणु धर्मकरं व्रतम् । यत् कुर्वाणः श्रियं विन्देदुदुर्लभं मानुषैरिह । शालितण्डुलसंसिद्धे मण्डले चतुरस्रके । श्रीशं श्रियमथावाह्य पूजयेत् सपुरःसरम् । अष्टच्छदैः पद्मैरयुतैस्तं प्रपूजयेत्" । अष्टच्छदलैः विकसितैः "सहस्रैर्वा यथायोगं पयसा पायसेन च । ततश्च विधिनाभ्यर्च्य पात्रे देवीं सरस्वतीम् । अथातः पूजयेदिन्दुं गुरुं पश्चाद्बन्धोः । परिवारनियोगेन तांश्च संकारयेदर्थं । प्रार्थनामन्त्रः "मम विद्यां प्रदिशतु देवो वागीश्वरो हरिः । विद्याधिदैवतं देवी विद्यां दिशतु मे स्थिराम् । सरस्वती प्रदिशतु वाग्दृष्टिमतिशालिनीम्" इत्यादि । "यस्त्वेवं कुरुते विधिं विद्वान् विद्याव्रतमन्वधीः । समस्तविद्यानिपुणो वैष्णवं पदमश्नुते" ।

विद्यापञ्चमीव्रतं विष्णुधर्मोत्तरे "पौषशुक्लस्य पञ्चम्यां प्रतिपत्प्रभृतिक्रमात् । प्राग्वत् पूजयेद्देवं तुरङ्गशिरसं हरिम्" प्राग्वदिति रूपपञ्चमीव्रतोक्तविधिवत् तुरङ्गशिरसं हयग्रीवम् । "तिलांश्च जुहुयाद् वह्नौ तिलैर्देवं समर्चयेत् । निराहारोपोषितो माघं तिलान् कनकमेव च । दद्याद् ब्राह्मणसंघाय सम्यक्प्रयतमानसः । सुखान् यज्ञोपवीतांश्च प्रभूतमपि चन्दनम् । कृत्वा व्रतं मासमिदं यथाक्तं विद्यान्वितः स्यात् पुरुषः सदैव । अर्जोकमासाद्य सुखानि भुक्त्वा कामानभीष्टान् पुरुषोऽश्नुते च" ।

विभानद्वादशसप्तमीव्रतम् आदित्यपु० "निरुक्तसप्तमीनान्तु शृणु नारद ! निर्णयम् । यः शालिमविगच्छत्त खरचात् सर्वकिल्बिषैः । शातनां सर्वपापानां शातनां नमतां विदुः । तत्रोपवासविधिना पातारं य उपासते । अश्वमासे तु सप्तम्यामतिरात्रफलं लभेत् । वैशाखमासे सप्तम्यां पर्वण्यं यस्तु पूजयेत् । चातुर्मासस्य यत्पुण्यं प्राप्नोति तत्र वै विभा विभापदोद्दिष्टा भास्वद्दो व्याप्तिदीप्तिषु । विभानाम निरुक्तञ्च स्वयमेव विभावसोः । सप्तम्यां ज्येष्ठमासन्तु वरुणं यः समर्चयेत् । आप्नोत्यभिदयानान्तु फलं विन्दति मानवः । अमृतार्थे यदा देवा जयशब्देन निर्ययुः । पूजयन्ति जयां देवा-मृतमस्याश्च तत् स्मृतम् । आषाढ़मासे सूर्यन्तु सप्तम्यां पूजयेन्नरः । अश्वमेधमवाप्नोति कुलञ्चैव समुद्धरेत् । सप्तम्यां निर्जिता देवैरसुरा दानवास्तथा । समाराध्य सुरैः सेन्द्रैः संग्रामे तारकामये । त्रैलोक्ये विजयप्राप्ते तस्माद्विजयसप्तमी । यः पूजयति मां भक्त्या तस्मिन्नहनि मानवः । स्नात्वा सम्यगुपस्पृश्य शुक्लवासाः कृताञ्जलिः । सदा यज्ञोपवीती च ब्रह्मचारी जितेन्द्रियः । अक्रोधनो ह्यचपलः स्थिरचित्तः समाहितः । ध्यायमानस्तथा सम्यक् तत्परः सजितेन्द्रियः" इत्यादि ।

विभूतिद्वादशीव्रतं मत्स्यपु० "शृणु राजन् ! प्रवक्ष्यामि विष्णोर्व्रतमनुत्तमम् । विभूतिद्वादशी नाम सर्वाभरणभूषिता । कार्त्तिके चाथ वैशाखे मार्गशीर्षेऽथ फाल्गुने । आषाढ़े वा दशम्यान्तु शुक्लायां सुसमाहितः । कृत्वा सायन्तनीं सन्ध्यां गृह्णीयान्नियमं बुधः । एकादश्यां निराहार समभ्यर्च्य जनार्दनम् । द्वादश्यां द्विजसंयुक्तः करिष्ये भोजनं ततः । तदविघ्नेन मे यातु साफल्यं मधुसूदन ! । ततः प्रभाते चोत्थाय कृत्वा स्नानजपं शुचिः । पूजयेत् पुण्डरीकाक्षं शुक्लमाल्यानुलेपनैः" ।

वि(बि)ल्वत्रिरात्रव्रतं स्कन्दपु० "ज्येष्ठे मासि च संप्राप्ते पूर्णमास्यां द्विजोत्तम ! । ज्येष्ठाकृष्णदिने कुर्यात् सिद्धार्थैः स्नानमुत्तमम् । श्रीवृक्षं सिञ्चयेत् पश्चाद्गन्धपुष्पैश्च पूजयेत् । वत्सरस्त्वेकभक्तन्तु हविष्यान्नेन कारयेत् । शूकरखरादीनां दर्शने भोजनं त्यजेत् । अनेन विधिना सम्यक् मासि मासि समाचरेत् । ततः संवत्सरे पूर्णे गत्वा वि(बि)ल्वसमीपतः । गृहीत्वा वालुकां पात्रे प्रस्थमात्रं महासने ! । अथ वा धान्यमादाय यवशालितिलादिकम् । ततो वंशमये पात्रे वस्त्रयुग्मेन वेष्टयेत् । उमामहेश्वरं हैमं शक्त्या कुर्यात् सुभूषितम्" इत्यादि ।

विशोकद्वादशीव्रतं पद्मपु० "पुण्ये चाश्वयुजे मासि विशोकद्वादशीव्रतम् । यच्छ्रुत्वा शोकदौर्गत्यभाजनं न नरो भवेत् । दशम्यां सुसमाहितः रात्रौ कृत्वा वै दन्तधावनम् । उदङ्मुखो प्राङ्मुखो वा वाक्यमेतदुदीरयेत् । एकादश्यां निराहारः समभ्यर्च्य च केशवम् । श्रियं च जगतां भूतिं भोक्ष्यामीत्यपरेऽहनि । पूर्वं नियम-